

Мр Драгана Милуновић
Народна библиотека Србије
dragana.milunovic@nb.rs

УДК 061.231:027.5(497.11)“2005/2009”

Модерна историја Заједнице

Сажетак

Рад описује делатност Заједнице матичних библиотека Србије у периоду од 2005. до 2009. године. Као удружење основано у циљу унапређивања библиотечког система у Србији, своје активности Заједница усмерава ка разматрању актуелног стања библиотекарства у Србији и ка конкретним питањима и проблемима са којима се библиотеке сусрећу у свом текућем раду.

Кључне речи:

Заједница матичних библиотека Србије, библиотечка удружења, развој

Идеја окупљања и повезивања библиотека стара је готово колико и библиотекарство само. Удруживање снага, узајамност, солидарност, преношење знања и искустава и подела рада, али и прихватање додатне одговорности, саставни су део савременог тренда делокализације и глобализације процеса развоја библиотекарства у свету. Заједница библиотека, као један од најзначајнијих облика удруживања у српском библиотекарству, прошла је дуг четрдесетдвогодишњи пут обележен различитим друштвено-политичким околностима и њима условљеним политикама руковођења, као и различитошћу приступа и односа према проблемима библиотечке струке.

Рад Заједнице данас карактеришу нове прилике, различите идеје и другачији људи. Испоставило се да технолошка – посебно информатичка – револуција веома погодује развоју библиотекарства, да библиотекама пружа мноштво нових, до недавно чак неслућених могућности. Библиотека данас постаје један од најважнијих комуникационих канала глобалног друштва. Тако је Заједница, као чвориште свега онога што чини савремено српско библиотекарство, стекла своје значајно место у каналисању и усклађивању тог развоја и у оптимизацији и рационализацији коришћења његових материјалних, кадровских и других ресурса.

Лого Заједнице матичних библиотека Србије

***

Заједница матичних библиотека Србије је удружење основано у циљу изграђивања јединственог библиотечко-информационог система, унапређивања остваривања матичних функција и матичности у библиотекарству, као и унапређивања библиотечко-информационе делатности у библиотекарству у Србији.

Модерна историја Заједнице почиње 26. децембра 2005. године, када је на седници одржаној у Библиотеци града Београда потписан Уговор о замени самоуправног споразума о ступању у Заједницу матичних библиотека Србије и када су конституисани нови органи управљања Заједницом: Управни одбор, Надзорни одбор и Скупштина, коју чине директори матичних библиотека у седиштима округа именованих решењем министра културе.

Конципирана као на демократским начелима и сарадњи заснован одбор директора, Скупштина Заједнице стара се о остваривању заједничких интереса свих региона у области библиотечко-информационе делатности у које спадају: изградња јединственог библиотечко-информационог система у Србији; унапређивање остваривања матичних функција и матичности у библиотекарству; унапређивање управљања и пословања у библиотекама; израда предлога законских и подзаконских аката из области библиотечко-информационе делатности; координација обједињене набавке публикација; унапређивање статуса библиотека и промоција библиотекарства; примена савре-

мених технологија у библиотекарству; унапређивање положаја књиге и културе читања; сарадња са издавачима и утицај на издавачку политику; остваривање заједничких пројеката у библиотечно-информационој делатности; побољшање материјалног и статусног положаја библиотека и унапређивање пословања библиотека; оставривање међународне и регионалне сарадње; додељивање награда и признања.

У свом досадашњем раду, Заједница је одржала једанаест седница на којима су разматране стручне анализе настале на основу праћења стања, потреба и услова рада у библиотечној делатности и актуелна питања у вези са доношењем системских закона у култури. Заједница се ангажовала на успостављању и организацији стручно-научног скупа *Библионет*; на свом приступању Међународној федерацији библиотечких удружења и институција; на укључивању јавних библиотека у пројекат *Дигитална библиотека Србије*; на пружању подршке успешној организацији редовног годишњег откупа књига Министарства културе Републике Србије за мрежу јавних библиотека по новом моделу; на штампању зборника радова са скупа *Библионет* и на другим питањима од значаја за савремено српско библиотекарство.

Скупштина Заједнице – могућност размене знања и искустава о кретањима у струци

Седнице Скупштине Заједнице замишљене су као прилика за упознавање руководиоца матичних библиотека са актуелним стањем библиотекарства у Србији и са конкретним питањима и проблемима са којима се библиотеке сусрећу у свом текућем раду, али и као могућност размене знања и искустава о савременим кретањима у струци, посебно о онима која још увек нису нашла своје место у пракси савременог српског библиотекарства.

Стручне теме којима се Заједница бавила током последње четири године рада обухватају пре свега редовне годишње информације: пресек стања у мрежи јавних библиотека Србије и остваривање матичних функција матичних народних библиотека; анализу стања фондова серијских публикација у народним, школским, високошколским и специјалним библиотекама у Србији; анализу проблема у вези са критеријумима за стицање стручних звања у библиотечно-информационој делатности; анализу просторних услова за рад у јавним библиотекама; анализу издавачке делатности јавних библиотека у Републици Србији; анализу фондова стручне литературе, као и упознавање са пројектом Српски цитатни индекс.

Састанак Заједнице матичних библиотека Србије у Сомбору

БИБЛИОНЕТ – начин да се развију знањем з аједништво

Библионет је редовна годишња научна и стручна манифестација из области библиотечно-информационе делатности Србије, чији је задатак промоција делатности матичних библиотека организованих у Заједницу матичних библиотека Србије и афирмација научно-истраживачког и стручног рада у библиотечно-информационој делатности Србије.

У 2007. години, Заједница је усвојила концепцију првог *Библионета*, као и његову тему: „Формирање, попуњавање, заштита, одржавање, ревизија и коришћење библиотечких колекција“.

Скупштина Заједнице је овластила Управни одбор да конституише организациони одбор манифестације, а за домаћина у 2007. години изабрана је Народна библиотека Крушевац, која је у тој години обележила 150. годишњицу оснивања Читалишта.

У 2008. години, Заједница је усвојила концепцију другог *Библионета*, и тему: „Библиотечке услуге“. Домаћин у 2008. години била је Градска библиотека Суботица.

Концепција скупа у 2008. години је значајно измењена у односу на претходну, како у организационом, тако и у садржинском смислу, са фокусом на продубљено, проблемско и критичко анализирање идеја представљених у поднетим радовима.

На оба *Библионета* представљено је дело по једног угледног библиотечног радника, а изабрани дојени српске библиотекарске сцене били су Лазар Чурчић и академик Александар Младеновић.

У току су припреме за трећи, сада већ традиционални, скуп Заједнице *Библионет 2009*, који је замишљен као покушај да се прикажу најбољи и најсавременији пројекти којима су наше библиотеке свих

типова покушале да дају свој печат развоју струке у периоду од 2006 до 2009. године. Ове године, Библионет ће се одржати у Сомбору, у Градској библиотеци „Карло Бјелички“ као део програма *Дигитални град*, који је посвећен 150. рођендану Библиотеке. По први пут на *Библионету* и први пут на стручним библиотечким скуповима у Србији, биће организована и опстер презентација.

Заједнички виртуелни простор

Web презентација Заједнице постављена је почетком 2009. године у функцији информисања матичних библиотека Србије, али и свих осталих јавних библиотека под њиховом матичношћу, као и информисања јавности о дешавањима у мрежи јавних библиотека у Србији. Основни задатак Web сајта Заједнице је да обезбеди заједнички виртуелни простор на којем би се окупљале и преплитале идеје из свих региона Србије које могу допринети даљем развоју библиотекарства и где би сви заједно, као што то назив Заједнице сугерише, дали свој допринос том развоју, као и простор на којем би сви библиотечки радници били узајамно ажурно информисани о свим питањима од значаја за њихов текући и будући рад и за њихову међусобну сарадњу.

IFLA sine qua non

Иницијатива за приступање Заједнице Међународној федерацији библиотечких удружења и институција, односно обнављањем чланства које је угашено 2000. године привременим престанком рада Заједнице, коначно је реализована крајем 2006. године, након низа остварених контаката са седиштем IFLA-е.

Новоуведена пракса Заједнице, која може имати значаја за боље праћење савремених трендова у светском библиотекарству, јесте организовање путовања директора библиотеке домаћина *Библионета* на редовни годишњи Светски конгрес библиотекарства.

Прописи, стари и нови

С обзиром да је Министарство културе Републике Србије у 2007. години интензивирало рад на доношењу закона у области културе, Скупштина Заједнице организовала је расправу о Нацрту Закона о култури, који би требало да замени важећи Закон о делатности ма од општег интереса у области културе (*Сл. Гласник РС*, бр 49/92), али који разрађује и неке одредбе Закона о јавним службама, у делу који се тиче јавних установа у области културе. Овом расправом Заједница је покушала да да свој допринос побољшању текста наведеног Нацрта Закона у делу који се бави библиотечко-информационом делатношћу.

Поред тога, Заједница је, након разматрања питања стручних звања у библиотекарству, приступила и

конкретним мерама за побољшање стања у овој области, тиме што је иницирала измену важећих подзаконских аката који уређују област стицања стручних звања у библиотечко-информационој делатности. Током 2008. године, Заједница је покренула и иницијативу за измену прописа у области програма и начина полагања стручних испита у библиотекарству.

Од чега се живи:

Откуп књига Министарства културе

На седницама Скупштине Заједнице редовно су презентоване информације о активностима Министарства културе Републике Србије на пројекту редовног годишњег откупа књига за мрежу јавних библиотека.

Вођење пројекта редовног годишњег откупа књига за мрежу јавних библиотека Републике Србије, Министарство је у 2007. години поверило Народној библиотеци Србије. Она је од те године почела да примењује нови модел откупа књига од издавача, као и нови модел расподеле књига у мрежи јавних библиотека, који подразумева учешће библиотека у избору наслова. На седницама Скупштине Заједнице чланови су били редовно обавештавани о припремама и о току наведеног пројекта.

Заједница је током 2008. године пружала помоћ Народној библиотеци Србије и у остваривању заједничког пројекта са Фондом за отворено друштво, који се бави откупом публикација из области друштвених и хуманистичких наука издатих после 2005. године, намењених матичним народним и универзитетским библиотекама у Србији.

Дигитална библиотека Србије

У више наврата, Народна библиотека Србије је добијала захтеве јавних библиотека Србије за пружање стручне помоћи на дигитализацији библиотечке грађе. У 2007. години испуњени су предуслови да се колегама из јавних библиотека у Србији пренесу стручна знања, као и коришћење хардверских и софтверских ресурса, што је најављено на састанку Заједнице матичних библиотека, у децембру 2006. године у Ваљеву. На седницама Скупштине Заједнице пружане су информације у вези са активностима на овом плану.

И још награда...

Скупштина Заједнице матичних библиотека Србије је установила је награду која ће носити име Ђуре Даничића, знаменитог српског писца и значајног управника Народне библиотеке Србије, а која ће се додељивати појединцу за целокупан допринос библиотекарству и култури Србије једном годишње.

Шта се дешавало „Подр азно“

Скупштина Заједнице током последње четири године расправљала је о бројним питањима: у вези са усвајањем Протокола о сарадњи којим се ближе уређује поступак евиденције и заштите културних добара приликом процеса приватизације и обавеза матичних библиотека у вези са овим документом; подршке Министарства културе Републике Србије пројекту Виртуелна библиотека Србије; новим моделом редовног годишњег откупа књига Министарства културе Републике Србије за мрежу јавних библиотека; редовном годишњом конференцијом IFLA-е; проблемом валидности и принципијелности примене важеће Уредбе о изменама Уредбе о коефицијентима за обрачун и исплату плата запослених у јавним службама, донете 29. 6. 2007. године.

Поводом случаја из марта 2008. године, када је изгорела Народна библиотека „Десанка Максимовић“ из Власотинца, Скупштина Заједнице је непосредно након тога донела одлуку да се утврди стање противпожарне заштите у библиотекама Србије како би се, на основу снимљеног стања, предузеле одговарајуће мере и предупредили евентуални будући такви случајеви. У периоду од априла до новембра 2008. године сакупљени су извештаји матичних народних библиотека, а о испуњености законских прописа који уређују област противпожарне заштите у њима поднет је извештај Скупштини Заједнице.

Поводом стављања на јавни увид Нацрта Стандарда за јавне библиотеке у Србији који је израдило Библиотекарско друштво Србије, Заједница матичних библиотека Србије је заузела став да, заједно са свим релевантним субјектима стручне библиотекарске заједнице у Србији, учествује у пречишћавању тог текста.

Поводом доношења новог Закона о јавним набавкама, Заједница је упутила допис секретару Министарства културе Републике Србије и Групи за јавне

набавке Министарства финансија, у којем се zaloжила за изузимање библиотека из система јавних набавки када су у питању књиге и друге публикације.

На иницијативу неких чланова Заједнице матичних библиотека Србије, Заједница је поводом догађаја у вези са покушајем незаконитог смењивања директора библиотеке у Крушевцу упутила апел надлежном градоначелнику.

Сајт Заједнице матичних библиотека Србије

Најзначајнији догађај у досадашњем четворогодишњем раду обновљене Заједнице биће, без сумње, планирани састанак директора матичних библиотека са градоначелницима и високим државним функционерима надлежним за област културе, државне управе и локалне самоуправе. У складу с предложеним слоганом скупа Библиотека граду – град библиотеци, размотриле би се неискоришћене могућности за сарадњу његових учесника и за доследну примену прописа у области финансирања библиотекарства.